

En Soler, per la seva banda, dedicà la comunicació (2) a exposar i resumir la campanya de 1975 duta a terme a la cova de l'Arbreda de Serinyà. Va fer una llarga i completa introducció a la complexitat del jaciment, tan important per a conèixer bé la Prehistòria del Principat, i en comentà la cronologia relativa.

La necròpolis de Peralada, descoberta casualment a les darreries del segle passat i estudiada d'una manera irregular, fou l'objecte de la comunicació de l'Enriqueta Pons i M.^a del Vilar Vila (3).

Presenten, primerament, les diverses posicions defensandes per tots aquells autors que s'han preocupat del tema, i fan menció especial a la cronologia i el món cultural on s'havia de situar. Després analitzen el material ceràmic, les sivelles de cinturó, tan interessants, les fíbules i les armes, que es conserven al Museu del Castell, i ho confronten tot amb les darreres troballes fetes al sud de França i a casa nostra. Això ha permès de situar la necròpolis de Peralada, que sovint recorda **Grand Bassin I** i **Grand Bassin II**, de finals del segle VII fins ben entrat el segle V a.C.

De 1971 a 1973, aproximadament, s'efectuà la construcció del sector d'autopista entre Girona i Figueres. La magnitud dels treballs i la gegantina quantitat de terra moguda facilità el descobriment d'algunes estacions arqueològiques, quasi totes de proporcions modestes, i que d'una altra manera tal vegada mai no haurien estat trobades. M.ª Aurora Martín, directora del «Servei d'Investigacions Arqueològiques de la Diputació» enumerà, en la seva comunicació (4), cada un dels jaciments (la Creu de Fellines, Saus, la Qüestió d'en Solà d'Ermedàs, Creixell i Vilafant) els quals es limitaven a ésser o pobres basaments de cabana o camps de sitges, quasi sempre sense restes de construccions, i n'estudià el material ceràmic, sempre molt ric. Cronològicament aquestes troballes se situen des de mitjan segle V fins a finals del segle II o inicis del I a.C., i hi destaquen especialment les ceràmiques grises empuritanes, ben estudiades.

Quatre comunicacions feren referència directa al nostre gran jaciment arqueològic: Empúries.

Mrs. Alma Prescott, canadenca, estudià unes quantes inscripcions gregues sobre plom i sobre ceràmica, en donà una nova lectura i presentà alhora uns nous grafits inèdits (5).

La pintura mural romana trobada a Empúries és de gran interès i pràcticament desconeguda. Javier Nieto (6) dedicà la seva ponència a sistematitzar els diferents esquemes compositius que ofereix la pintura empuritana, que reduïa a cinc tipus, tots ells representants més o menys a les Cases Romanes núms. 1 i 2 de la ciutat romana.

Per altra banda, i tenint en compte on es troba la major part de la pintura i per a situar-la cronològicament, mancat de bones estratigrafies, cercà mitjançant mètodes indirectes i molt vàlids, el moment de construcció de cada una de les habitacions, les possibles refaccions i la fi de cada cambra i de la casa, amb la qual cosa aconsegueix donar per a la pintura un termini **post quem** i un altre **ante quem**, que pensem que són de molta utilitat.

J. M.ª Nolla reuneix tots els «tituli picti» (7) (inscripcions pintades amb referència al contingut, transportista, procedència, etcètera, d'una àmfora), i n'estudia el recipient, i A. López comentà uns vasaets de parets fines (8) i en precisà, gràcies a una anàlisi molt acurada, la datació inicial i final.

Finalment cal remarcar l'estudi d'uns penjolls procedents de la cova de les Encantades de Martís (Esponellà) dintre d'un treball més general dedicat a un tipus especial de peces d'ornament calcolítiques a Catalunya (9).

Josep M.ª Nolla Brufau

COROMINES, Josep M., MARQUES, Jaume. «**Catálogo monumental de la provincia de Gerona**». Vol. IV «Besalú». Diputació de Girona, 1976.

Besalú i la seva comarca han trobat dos excel·lents estudiosos que s'han emprès l'enorme tasca de donar-nos una obra que abraça tots els aspectes que en constitueixen la fescmia geogràfica i històrica, la seva situació d'ara i el seu llast de passat.

L'obra duu la data del 1976 i forma part del catàleg monumental de la província de Girona.

Els autors, Josep M.ª Corominas Planellas i Jaume Marquès Casanovas, sense negligir els

(2) N. SOLER MASFERRER: **Nuevas excavaciones en Serinyà (Gerona)**, pp. 123-130.

(3) ENRIQUETA PONS i MARIA DEL VILAR VILA: **Nuevos aportes al estudio de la necrópolis de Peralada**, pp. 681-694.

(4) MARIA AURORA MARTIN ORTEGA: **Excavaciones de salvamento en el tramo de autopista Gerona-Figueras**, pp. 1.113-1.128.

(5) A. E. PRESCOTT PIERA: **Unas nuevas lecturas e interpretaciones de inscripciones empuritanas**, pàgines 827-832.

(6) JAVIER NIETO PRIETO: **Los esquemas compositivos de la pintura mural romana de Ampurias**, pàgines 851-868.

(7) J. M.ª NOLLA: **Los «Tituli picti» de Ampurias**, pp. 877-888.

(8) ALBERTO LOPEZ MULLOR: **Cronología de unas tazas de paredes finas de Ampurias**, pp. 943-956.

(9) MARIA A. PETIT MENDIZABAL: **Objetos de acorno de lignito en el Calcolítico Catalán**, pp. 325-332.

treballs d'altres, se'n serveixen, els citen i els milloren per la major envergadura que donen a tots els punts que ha calgut tocar. Així, l'obra obté aquella plenitud que, sempre subjecta a noves troballes, pot desitjar-se ara com ara. És com enciclopèdia de totes aquestes contrades on tots els temes en llur grandesa i en llur humilitat, coneguts en general o privatius d'un nombre reduït, han merescut favorable acolliment.

L'amplitud de temps i de temes en fan una obra sense parió, i serà per ara i tant la millor font d'informació per als qui s'hi interessin per necessitat o pel plaer de fer com una excursió ideal a Besalú, a tot el Besalú d'ara i de tots els segles així com als indrets evocadors dels seus voltants.

Sovint el text és decorat de bells dibuixos a la ploma que l'illustren deliciosament. El llibre, imprès en paper setinat, ultra les moltes il·lustracions susdites, compta encara amb dues-centes trenta-dues d'indole diversa, que presenten major interès i no pas poc encant a aquest volum, que esdevé una singular aportació a la col·lecció editada per la diputació gironina, que així patrocina l'estudi de les seves contrades i de la seva història.

La paraula catàleg no ens ha de fer pensar en una enumeració. Ací el catàleg val tant com recopilació de tot el que se sap i es pot dir sobre cada aspecte. Hom hi té molt a aprendre, hom hi té molt a delectar-se.

Cal felicitar els autors i els protectors de tan bella obra, de fet única per ara, sense menysprear d'altres treballs certament estimables.

Nolasc Rebull

2 - NOTES BREUS

DALMAU i CASANOVAS, Jaume: **Estudi sobre el nom de Vall-llobrega**. Girona, Colla Excursionista Cassanenca, 1975. 1 full.

Breu estudi sobre el topònim Vall-llobrega, poble del Baix Empordà, citat «Valle Lubrica» en documents antics. L'autor revisa l'opinió del diccionari Alcover-Moll, la de Moreu-Rey i la de Joan Coromines, i proposa una solució diferent a la d'aquests estudiosos de la toponímia. Vall-llobrega, segons Dalmau, vol dir «Vall-roja» o «Vall de terra roja», car pensa que la versió medieval «Vallis Lubrica» representa l'enllaç entre un prístim i antiquíssim «Vallis Rubrica» i el nom actual.

ROVIRA i VIRGILI, Antoni: **Els darrers dies de la Catalunya republicana**. Barcelona, Curial, 1976. 193 pàgines.

Crònica personal sobre la retirada cap a França, escrita per primera vegada l'any 1939 i publicada a Buenos Aires el 1940. Bona part del llibre és centrada a les terres gironines (Girona, Olot, Cantallops, Agullana, etc.) i per aquesta raó hi són nombroses les referències sobre personatges gironins ben significatius en aquells moments.

Testimoni directe dels fets que recorda, Rovira i Virgili no pretén donar-nos una visió general de l'èxode, que conegué altres moments i situacions dramàtiques, sinó senzillament presentar-nos un conjunt de detalls i d'anècdotes que ajuda a conèixer una part, si més no, de la tragèdia dels polítics vençuts, que no foren evidentment els únics derrotats.

J. C. R.

3 - BIBLIOGRAFIA GIRONINA RECENT

MINISTERIO DE AGRICULTURA. Instituto Nacional de denominaciones de origen: **Catastro vitícola y vinícola. Denominación de origen Ampurdán Costa Brava**. Año 1976. Madrid, 1976. p. 101.

MINISTERIO DE AGRICULTURA. Instituto de denominaciones de origen: **Catastro vitícola y vinícola**. 17. Girona. Año 1976. Madrid, 1976. p. 139.

ANGLADA, M.ª ANGELS; BOIX, JORDI; BRUGUERA, RAFAEL; CAIXAS, JORDI; TORNER LOURDES; VICENS, M.ª TERESA; YMBERT, M.ª ROSA: **Notes per a una bibliografia catalana de l'Alt Empordà**. Treball de l'àmbit de literatura del Congrés de Cultura Catalana a l'Alt Empordà. Figueres, Gràfiques Pujol, 1977.

BERNILS, JOSEP M.^a: **Cent anys del ferrocarril a Figueres**. Figueres, Arts Gràfiques Trayter, 1977, 128 pp.

CALZADA I OLIVERAS, JOSEP: **Les campanes de la catedral de Girona**. Girona, Diputació Provincial, 1977, 89 pàgines.

GRAU MONTSERRAT, MANUEL: **La Juderia de Besalú (Gerona). Siglos XIII al XV**. Resumen de la tesis presentada para aspirar al grado de Doctor en Filología por... Universidad de Barcelona, 1977, 29 pp.

FAGES DE CLIMENT, C.: **Les bruixes de Llers**. Pòrtic de Ventura Gassol. Olot, Aubert impressor, 1977, 104 pàgines.

FONT PAGES, ANSELMO: **Estudio de las aguas subálveas del río Ter desde Gerona a su desembocadura**. Girona, Colegio Oficial de Farmacéuticos de la provincia de Gerona, 1977, 117 pp.

Homenatge «Mingu» Balmanya. Girona, Agrupació de Futbolistes Veterans, 1977.

HOMS ROURICH, CRISTINA: «Los constructores de la catedral de Gerona. Aportación a su estudio, 1367-1377», a **Cuadernos de Historia Económica de Cataluña**, XVII, Barcelona, septiembre 1977, pàgines 75-146.